

Escriptors en la trentena, un fenomen literari

Entren en el panorama literari català noves veus, que voregen la trentena d'anys · Crítics i editors analitzen el fenomen

Un dels trets que diferenciarien aquest Sant Jordi 2008 de qualsevol altre és que enguany coincideixen a les llibreries un nombre significatiu de novetats literàries escrites per joves que volten la trentena. La majoria són veus noves, amb primera novel·la, veus molt variades, una suma d'individualitats, que es poden agrupar per tendències (experimental, realista...) i que, en general, volen arribar a una ampla capa de lectors. Editors i crítics analitzen el fenomen.



La llista

El punt de partida són una dotzena d'autors, units per la joventut. Es troben una mica per sobre o una mica per sota la trentena. Parlem de Najat El Hachmi (Nador, 1979), Melcior Comes (Sa Pobla, 1980), Edgar Cantero (Barcelona, 1981), Joan Miquel Oliver (Sóller, 1974), Anna Carrera (Barcelona, 1977), Pau Planas (Girona, 1974), Gerard Guix (Vic, 1975), Lluïcia Ramis (Palma, 1977), Roc Casagran (Sabadell, 1980). I hi afegim tres noms que han publicat primera obra una mica abans: Martí Sales (Barcelona, 1979), Guillem Sala Lorda (Barcelona, 1974) i Borja Bagunyà (Barcelona, 1982).

Cap (llevat de Melcior Comes) no havia publicat cap llibre ara fa tres anys, el febrer del 2005, quan es va organitzar 'Sota quarantena' dins l'Any del Llibre i la Lectura. Hi van participar tretze autors: Empar Moliner, Jordi Puntí, Sebastià Alzamora, Francesc Serés, Pere Guixà, Albert Sánchez Piñol, Manel Zabala, Toni Sala, Marc Romera, Neus Canyelles, Jordi Cabré, Cristina Masanés i Josep Lluís Badal. Eren els que representaven 'les noves tendències de la narrativa catalana'. Però aquest Sant Jordi 2008 la narrativa catalana té una nova collita de joves autors, que empenyen els escriptors 'sota quarantena' de l'any 2005.

Ficció catalana realista i per al gran públic

No fa gaire, el crític literari Julià Guillamon apuntava que el llibre de Najat El Hachmi, 'L'últim patriarca' (Premi Ramon Llull, Planeta) i el de Lluïcia Ramis, 'Coses que et passen a Barcelona quan tens 30 anys' (Columna) podien marcar un nou fenomen en la literatura catalana. Deia que aquests dos llibres tenen una cosa en comú: 'la voluntat de contar històries sense fer transcendència ni massa filigranes. Han sorgit espontàniament i que coincideixin aquest Sant Jordi fa pensar en la possibilitat d'una nova ficció catalana, realista, de lectura àmplia, sense amaneraments ni trucs de gènere: una resposta per la via de la sensibilitat i de l'humor, al mil·lenarisme de la literatura i a la Catalunya en miniatura de la televisió.'

Explica Guillamon a VilaWeb: 'És un fenomen. Ho crec. Ho vull creure. Aquestes veus sembla que aporten elements nous en relació amb els escriptors que els precedeixen. Tant la Najat El Hachmi com la Lluïcia Ramis fan una literatura que és més per a tothom, trencant aquesta tendència que hi havia d'escriure una literatura tancada en si mateixa, que parlava del fet literari i que no mirava la realitat. Cap de les dues autores no adopten el posat de l'escriptor professional. En això s'assemblen, com sobretot en una voluntat narrativa que parteix de l'experiència particular. De la llista, aquests dos llibres són els més significatius i vénen reforçats per les editorials.'

Guillamon fa temps que reclama que els escriptors joves escriguin sobre la pròpia realitat. Ara aquest fet es produeix en diversos títols. 'L'últim patriarca', des de l'experiència vital de l'autora sobre al conflicte cultural i identitari de la immigració. En el cas de Lluïcia Ramis, a través d'un relat 'acrònic', que vol plasmar la manera de viure, de divertir-se, de veure el món d'aquesta generació que ronda la trentena. També retrata les inquietuds dels joves d'avui 'Dormir amb Winona Ryder' d'Edgar Cantero, que ha escrit un viatge a la recerca d'aquesta icona cinematogràfica, utilitzant formes de la cultura de masses i subcultures que circulen per internet. I Roc Casagran a 'Austràlia' parteix d'uns protagonistes que són estereotips d'aquesta generació (els 'okupes', per exemple).

Segons Lluïcia Ramis, la generació que ara té al voltant dels trenta anys és una generació de burgesos de 'low cost', la generació de l'amor Ikea, que viuen com si tinguessin vint anys però amb la crisi dels quaranta a sobre. 'Som una generació de tarats, que ho continuarem essent. Una generació marcada per la malenconia, l'individualisme, l'exigència de la llibertat, de fer allò que et doni gana, però també d'amagar el cap sota l'ala i de relegar la responsabilitat als altres.'

'Coses que et passen a Barcelona quan tens 30 anys' va ser un encàrrec que l'editora Ester Pujol de Columna va fer a Lluïcia Ramis. Pujol està preocupada per captar i fins i tot construir una generació d'escriptors que vulgui retratar el món que viu. 'Sí que tinc un interès per a construir el relat d'una generació i ho he potenciat. Perquè sense aquest relat sembla que aquesta generació no existeixi. El llibre de Lluïcia Ramis va ser un encàrrec enfocat en aquesta direcció', diu Ester Pujol.

I continua: 'Aquests autors s'han format amb la televisió, els telèfons mòbils i internet. I aquesta realitat sura a les seves narracions. Ho noto fins i tot amb les propostes de promoció que em proposen, que ja passen per internet. Malgrat això, en tots ells hi ha el gran poder de la paraula, i un gran respecte per l'escriptura, però d'una manera desacomplexada, saltant la norma sempre que convingui. És un dels valors que els acosta al lector. I aquesta identificació fa que siguin llibres que tinguin una gran acceptació. Ja hem rebut

propostes per a traduir al castellà les novel·les de la Llúcia i del Roc, fins i tot per fer una versió cinematogràfica de 'Austràlia'.

A més de l'edat, hi ha un altre element que sembla que la majoria d'aquests joves escriptors comparteixen: la voluntat de ser llegits. Així ho constata el crític literari Manel Ollé, quan diu: 'Una bona part tenen la voluntat de que els llegeixin, fins i tot els més rars, com el llibre de l'Anna Carrera. No es troben condicionats per allò que s'espera dels escriptors catalans.' I Martí Sales declara en una entrevista televisiva: 'Em sembla que s'ha d'intentar l'equilibri entre fotre canya experimental i explicar històries pel plaer de la lectura, un fet, el plaer de la lectura, que trobo fonamental.'

Més tendències

La varietat de propostes i tendències és àmplia. Així ho veu el crític literari Lluís Bonada: 'Aquests autors joves no es poden posar al mateix sac; si de cas, hi ha tres o quatre sacs: el dels que fan una literatura més convencional (la Najat El Hachmi i en Melcior Comes); els més madurs, amb veu pròpia (Pau Planas, Gerard Guix, Guillem Sala Lorda); els que escriuen sobre els problemes de la seva edat (Edgar Cantero, Llúcia Ramis, Roc Casagran); i els que fan experimentació (Joan Miquel Oliver, Anna Carrera).

Enfocant els escriptors més experimentals, hi ha Joan Miquel Oliver, el lletrista i compositor d'Antònia Font, que acaba de publicar ' [El misteri de l'amor](#)'; la novel·la d'Anna Carrera, ' [Camisa de foc](#)'; i l'obra de Martí Sales, ' [Dies feliços a la presó](#)', totes publicades a Empúries. L'editora, Eugènia Broggi, comenta: 'D'entrada, sóc rebecca als textos experimentals, tendeixo a desconfiar-ne. Però en el cas del Joan Miquel Oliver, l'Anna Carrera i en Martí Sales, l'experimentació és justificada. No han descobert la sopa d'all, però són coherents amb la voluntat narrativa. No és una experimentació gratuïta, sinó relacionada tant en la forma com amb el contingut.'

Els crítics literaris no es posen gaire d'acord a l'hora de valorar aquests autors. Julià Guillamon creu que tenen en comú un cert origen 'underground' i els dona un vot de confiança. A Manel Ollé, la proposta d'Anna Carrera li ha agradat, salva la meitat de les proses del llibre de Martí Sales, i la lectura de Joan Miquel Oliver (que encara no ha acabat) l'interessa molt, però el desconcerta. Lluís Bonada és molt més crític amb aquestes propostes experimentals: 'D'aquests autors joves, en valoro la vitalitat, encara que veig que alguns van desencaminats, per massa avantguardistes. Sembla que vulguin fer la revolució literària. Usen la transgressió per la transgressió. Això és una actitud gratuïta i una mostra d'immaduresa. És el cas de Joan Miquel Oliver i d'Anna Carrera.'

En canvi, Bonada defensa amb molta convicció la proposta de Gerard Guix, ' [Dia de caça](#)' (Columna), la de Pau Planas, ' [La nau](#)' (Amsterdam), la de Guillem Sala Lorda, ' [Imagina un carrer](#)' (Empúries) i també hi inclou la de Najat El Hachmi: són propostes molt imaginatives i, en molts casos, d'una gran seguretat expressiva (en l'ús segur de la llengua). Tenen un estil molt treballat, és el cas de Pau Planas, i molt eficaç, el de Gerard Guix. 'Dia de caça' es llegeix com un Simenon.'

Joves amb premi

Els premis literaris han acompanyat una part d'aquests escriptors. L'aposta més sonada ha estat la de Najat El Hachmi, guanyadora amb la seva primera novel·la del Premi Ramon Llull, el més ben dotat de les lletres catalanes, i Melcior Comes, que ha obtingut el Premi Josep Pla amb ' [La batalla de Walter Stamm](#)' (Destino). A aquests, s'hi ha de sumar Pau Planas, Premi Just M. Casero; Edgar Cantero, Premi Crexells a obra publicada; Roc Casagran, Premi Pin i Soler; Borja Bagunyà, Premi Mercè Rodoreda 2006 per ' [Defensa pròpia](#)' (Proa); i Guillem Sala Lorda, Premi Documenta 2006.

L'editora Ester Pujol considera lògic que aquests noms nous vagin acompanyats de premi: 'Que guanyin premis importants és una cosa natural. És normal que guanyin, si aporten una veu nova i original. Això ha passat sempre. Només cal mirar el Premi Prudenci Bertrana, per triar-ne un: en Monzó el va guanyar quan tenia vint-i-quatre anys i en Biel Mesquida, vint-i-sis.'

Es dona un fet curiós i és que el premi Documenta, destinat a escriptors menors de trenta-cinc anys, el 2007 va quedar desert. Eugènia Broggi d'Empúries, editorial que publica el premi, en dona una raó: 'Sempre diem que el Documenta és un premi per a primeres novel·les. Hi ha molts autors que han començat la carrera guanyant aquest premi. El 2007 va quedar desert, sí, perquè al Documenta rebem molts originals que no estan malament, però que no tenen prou nervi, una veu pròpia, un món propi. I no es tracta de ser modern, transgressor perquè sí, perquè es pot fracassar estrepitosament. És això: cal tenir una veu pròpia, un món propi.'

Les expectatives i el risc

Continua Broggi: 'Allò que em preocupa a l'hora de publicar joves escriptors és trobar l'equilibri entre publicar-los, perquè cal un relleu en l'àmbit literari, i el risc de caure en la 'publilitat'. Hi ha autors que no són fets, però tenen grapa. I per això els publico, amb el risc que això comporta, que els pugui fer caure en l'obligació de començar a treure un llibre cada dos anys. És un equilibri complicat i difícil. Perquè hi ha molta gent que redacta bé, però escriure llibres, no tothom és capaç de fer-ho. A l'editorial ens arriben molts manuscrits de joves que saben redactar, però això no vol dir que sàpiguen escriure. La diferència és el talent. Hi he pensat molt, en això, perquè em preocupa publicar gent jove que encara sigui verda. Per exemple, el llibre 'Dies feliços a la presó' de Martí Sales no era madur, però tenia un text d'inici molt bo, que apuntava maneres, i algunes altres parts del llibre també són molt ben escrites, amb una veu pròpia. Per això el vaig publicar. A més, va ser dels primers a aparèixer d'aquesta dotzena d'autors que parlem i en aquell moment volia dir apostar per la gent jove.'

Crítics i editors consultats creuen que no es pot parlar de generació literària. Són escriptors que no es coneixen i que tot just ara es comencen a llegir entre si. Però la majoria coincideixen a dir que és un fenomen literari nou i que té el suport dels editors.

A l'hora de valorar les possibilitats de futur d'aquests escriptors, Eugènia Broggi és optimista: 'Crec que tots continuaran escrivint, la majoria es faran grans com a autors, i un parell estic convençuda que despuntaran.' Manel Ollé comenta: 'En alguns casos, com el de Borja Bagunyà, el llibre no és rodó, però la meitat de contes són bons i em penso que té possibilitat de fer coses; fins i tot Melcior Comes, encara que em diguin perdonavides, perquè l'he criticat de valent, em penso que és un bon narrador. Potser és massa 'l'ambició imparable', però crec que funcionarà, si acaba trobant el seu territori, el seu model, el seu espai.' I Guillamon: 'No sé quins autors funcionaran i quins no, però diferenciaria la Najat El Hachmi i la Llúcia Ramis de tots els altres. Hi aposto. Potser la literatura que fan no és la que més m'agrada, però crec que és la que convé més. Contra allò que la gent diu, tenim moltes ganes que surtin llibres amb interès i parlar-ne bé.'

Montserrat Serra

21 abril 2008

Una notícia de VilaWeb.cat
Edició GENERAL
<http://www.vilaweb.cat>
[Enllaç permanent](#)